

N:o 117

Af Herr Ola Andersson: Om såväl indelningsverkets som grundskatternas afskrifvande samt om rättighet för rusthållare att, i stället för rustningens effektiva utgörande, få erlægga vakansafgift.

Att vårt land har ett stort och viktigt arbete för sig i lösningen af en fråga, som djupt skall ingripa i vårt folks framtid, en fråga, som ej blott vid riksdagarne utan äfven ibland dem, hvilka vi här representera, så i stad som land, tager framför alla andra uppmärksamheten i anspråk, märkes nogsamnt snart sagdt vid hvarje tillfälle då man råkar personer, som något tänka för framtiden, för sina barn och efterkommande. Somliga — glödande af kärlek till det gamla fäderneslandet, som fädren lemnat oss i arf och för hvilket de under de svåraste tider med de största upoffringar ej blott på slagfälten kämpat och blödt, utan äfven under det dagliga sträfvandet i sina skilda kall burit fram sina offer — vilja med denna fosterlands-kärlekens eld med storm tvinga de mera betänksamma eller likgiltiga att åstadkomma ett försvar, fullkomligt, godt, efter nutidens fordringar, kosta hvad det vill. Hafva vi — säga de — i allt det välstånd, i hvilket vi nu befinna oss — icke råd att försvara oss, då, ve oss, då äro vi mogna till ett värre öde. Ett halft försvar är intet försvar. Dessa hafva säkerligen i mycket rätt, men utan tvifvel rätt med modifikation, och *de* hafva sin uppgift i detta arbete att fylla.

Andra säga: Betänken eder, I som skolen besluta öfver oss, I skolen fatta beslut, som skola gälla för oss så under freden, hvilken lyckligtvis är en verklighet, som under kriget, hvilket är en möjlighet. Har någon beräknat hvad verkan dessa årslånga öfningar kunna hafva på både den allmänna och enskilda företagsamheten så i industri som handel, studier m. m., eller i moraliskt hänseende. Ären I säkra på, att under detta fältlif utom det nyttiga, sòm der inhemtas, ej mycket ondt kan medfölja de återvändande ynglingarne, mera, dess längre detta nya lif utsträcket; hvilket som blir det öfvervägande, godt eller ondt? Ären I

säkra på att denna tid så flitigt användes, om den bestämmes lång, att ej lika mycket eller åtminstone det nödvändigaste på en väl använd kortare tid skulle kunna inhemtas; och för något annat än öfningar för krigsduglighet hafven I ej rätt att taga deras tid i anspråk.

Med denna stora fråga är förenad en, eller rättare tvänne frågor af jemväl stor betydelse, frågorna om indelningsverket och grundskatterna. Om det är ett fel att utan goda skäl införa nya saker och afskaffa gammalt som kunde vara användbart, så är det äfven ett fel att för länge hålla på det gamla, att motsätta sig billiga fordringar i den mån förhållandena förändras och utvecklas. Brytningen blir desto värre, ju längre man gör motstånd, ju längre man uppskjuter hvad rätt och nödigt är.

Detta fel synes det oss att man har i dessa frågor begått. Man har gjort ursprungliga förmögenhetsskatter till stadigvarande genom förnekande af billig fördelning, genom motvilja hos de privilegierade eller nyare tillkomna att åtaga sig motsvarande andelar i de till det gemensamma samhället nödvändiga behofven. Man har velat till en realskatt förvandla hvad som ingenting annat är än ett fullgörande i en öfverenskommen form af personlig krigstjenstskyldighet. Krigsväsendet har utvecklats, äfven vårt har således behöft förbättras, och man har ej tvekat att pålägga nyssnämnda skyldighet ökade förpligtelser, ja man tager slutligen ut den personliga skyldigheten en gång till af dessa så väl som af alla andra.

Sålunda står frågan, med alla sina svårigheter, med alla sina olika meningar, tills man slutligen möttes i det beslutet, att då statsmakterna enas om en betryggande härordning, byggd på grundvalen hufvudsakligen af allmän värnpligt, då skall så väl indelningsverket som grundskatterna afskrifvas efter en måttstock af 3 procent årligen eller under en tid af 33 $\frac{1}{3}$ år.

Det gälde då, trodde man, endast att sammanjemka meningarne om försvarsväsendet, om måttet af den tidsuppoffring som de värnpligtige borde underkastas, samt om stam innefattande blott befäl och underbefäl eller stam derjemte med stamsoldater.

Emellertid kunna vi ej frigöra oss från den farhåga, att Kongl. Maj:ts förslag om afskrifningarne äro af beskaffenhet att uppkalla strid jemväl om det, hvarom vi hoppades ingen strid mera skulle uppstå, nemligen om hvilka som skulle tidigare eller senare, mer eller mindre komma i åtnjutande af dessa afskrifningar. Vi se häri ytterligare det olyckliga i onödiga olikheter.

Likhet mellan olika orter i samma fädernesland, likhet mellan stad och land, likhet mellan olika klasser så långt man kan komma, se der ett mål, värdt att eftersträfvat och utan hvilket vår nya grundlags tanke och bud ej blir en sanning.

Kongl. Maj:t har föreslagit afskrifning eller lindring å rust- och rothållares besvär i hvad det beträffar aflöningen med 10 procent, afskrifning å oindelta grundräntor med 15 procent, ingen afskrifning å rusthållarens utgifter för anskaffning

och underhåll af häst och sadelmundering m. m., ingen afskrifning å indelta räntor och ingen å hvarken indelt eller oindelt tionde eller dagsverksskyldighet, såvidt den med grundräntor kan jämföras eller i stället för räntor utgöres.

I afsigt att söka undanrödja de strider, hvartill ofvannämnda olikheter i afskrifningarne kunna gifva anledning, och såmedelst samla alla krafter om arbetet för enighet i härordningsfrågan, skall således hufvudsyftet med denna motion blifva att sätta det eller de Utskott, som få beredandet af dessa frågor om hand, i tillfälle att kunna grundlagsenligt föreslå och Riksdagen att besluta afskrifning jemväl der Kongl. Maj:t sådan icke föreslagit.

Då en olika afskrifning blifvit föreslagen, och en högre för grundräntor än å indelningsverkets kostnader, nödgas vi, huru gerna vi annars skulle undvikat det, att erinra om några skäl, hvilka enligt vårt förmenande skulle kunna berättiga till vida större fordringar i sammanhang med den utskrifning till krigstjenstskyldighet hvilken en allmän värnpligt innebär.

Så snart de värnpligtige hafva full krigstjenstskyldighet — ej blott till ortförsvaret, den aldrig af någon bestridda skyldigheten att gå man ur hus, hvilken skyldighet motsvaras af den i en värnpligtslag reglerade landstormen, och detta är ju i fullaste mått händelsen enligt alla de förslag om värnpligten, hvilka ännu sett dagen, och kan naturligtvis ej annat vara, ja det är redan fallet med vår nuvarande beväring, hvilken tillsammans "med stam, indelt och värfvad, utgör den svenska armén" — så är ju tydligtvis i och med detta hvarje skymt af den frihet från utskrifning borttagen, hvilken vid aftalens ingående om indelningsverket varit tillförsäkrad dem, som detsamma uppehålla, så länge de detta ordentligt fullgöra, och lär väl denna frihet, denna rättighet, så snart man i ena fallet yrkar på beständet af aftal, utan hvilka intet indelningsverk hos oss funnits, vara med jordtorfvan ärfd eller förvärfd likaväl som skyldigheten.

Att staten genom en grundlagsparagraf tagit sig rätt eller makt att lagstifta om indelningsverket, d. v. s. gjort en privaträttslig fråga till en statsrättslig, förbättrar ej saken, det blir i alla fall ett brytande af aftal, hvilka ej bort omintetgöras utan genom att helt och hållet efter uppsägning upphöra, ej heller förändras sjelfva saken derigenom att under långa tider inga utskrifningar af manskap egt rum bland öfriga landets inbyggare, hvilka ej i likhet med rust- och rotehållare genom åtagande ått hålla karl utgjort sin personliga krigstjenstskyldighet; så skedde under den tid, då blott vissa orter åtagit sig rotering; hade så skett i senare tider, hade sakens rätta sammanhang säkerligen för mången framstått klarare än nu är förhållandet.

Äfven från en annan synpunkt torde fordringen på lika stor, om ej större

nedsättning för indelningsverket än för grundskatterna vara berättigad. Vi erinra då om de många obestämda besvärerna härutinnan, hvilka, under det andra förmögenhetslag häraf varit oberörda, endast träffat rust- och rotehållare, ehuru dessa förbättringar i vårt indelningsverk naturligtvis varit en följd af krigsväsendets utveckling och förbättring i andra länder, der det likväl af det allmänna uppehållits.

Också föreslog Kongl. Maj:t 1869, då värnpligtiges öfningar skulle ökas till 60 dagar, ett normalkontrakt, hvarigenom de ovissa kostnaderna skulle undvikas, samt satte detta *en femtedel* under de summor, hvartill kostnaderna beräknades uppgå. Således var detta i grundsatsen en nedsättning af 20 procent för indelningsverket, och detta var Kongl. Maj:ts förslag. Vi hafva med detta endast åsyftat att visa att, då indelningsverket står i ett vida närmare sammanhang med värnplikten än grundskatterna, fordringarne på större eller åtminstone lika stor afskrifning å detta som å grundskatterna torde vara väl berättigade. Vi underkänna ingalunda att grundräntorna härmed blifvit förenade, enär dessa åter äro med indelningsverket hoptrasslade; hvarförutan afskrifning å grundskatterna ingenting annat innebär, för så vidt de skola ersättas genom direkta skatter, än en bättre fördelning af förmögenhetsbeskattningen; och som förmögenhetsskatter ansågos och behandlades de, genom under århundraden företagna och förnyade skattläggningar, jemkningar och förmedlingar ända till dess i en senare tid de, genom de rådande ståndens makt och motstånd, fått en mera stadigvarande karakter.

Nu skulle, enligt Kongl. Maj:ts proposition, rust- och rotehållskostnaden minskas med 10 procent, men endast å den till 150 kronor beräknade kostnaden för karl; således ingen afskrifning alls å den rusthållare åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla häst och sadelmundering m. m., hvilken skyldighet egentligen är rusthållarens utgörande af räntan, enär han mot denna skyldighet uppbär hemmanets ränta. Då rusthållets kostnader beräknas till 400 kronor, blir afskrifningen, sådan den af Kongl. Maj:t är föreslagen, i sjelfva verket ej fullt 4 procent härå.

De olikheter, hvartill detta skulle leda, torde endast behöfva påpekas, ej vidare utvecklas. Härtill kommer att den, hvars ränta utgår *såsom ränta*, fått denna genom Kongl. förordningen den 3 Juli 1869 nedsatt samt bestämd till en viss siffra, hvaremot den, som i stället för ränta utgör rustning, i många fall vida högre än den erhållna räntan, oupphörligt sett denna utgift stiga, och stiger den ej blott med penningvärdets sjunkande utan med de större fordringar, som alltjemt påläggas detta onus, och likväl skulle äfven dessa påläggas den förhöjda beviljning Kongl. Maj:t föreslagit.

Billigheten uti att ju förr desto hellre begränsa denna utgift genom t. ex. vakansafgifter ligger i öppen dag. Äfven de, hvilka hafva lika hög ränta med rustningskostnaden, borde väl hafva afskrifning, i annat fall få ju dessa i sin ut-

gift aldrig någon förminskning. Att således göra afskrifning utan att afskrifva på både indelta och oindelta grundskatter, kan efter vår föreställning ej gå för sig, såvida man skall både börja och fortsätta rätt. På tal om det sätt, hvarpå rusthållet i den Kongl. propositionen i jemförelse med andra blifvit tillgodosedt, kunna vi ej förbigå den omständigheten, att detsamma ej ens skulle få dessa 15 kronor — egentligen 4 procent af den beräknade kostnaden — utan mot skyldighet att vid anfordran lemna häst till beväringssmanskpet! Huru stor del af de 15 kronorna skulle måne utgöra ersättningen för skyldigheten att lemna en till flera hundra kronors värde uppgående häst, med risk att få den skadad eller förstörd. Hvilken annan vill måne för *hela summan*, 15 kronor, släppa en god häst härtill?

Af tionden hafva vi i södra provinserna en del af den ursprungliga tionden, hvilken utgår under namn af kyrkotionde och om hvilken Riksdagen i skrifvelse den 22 Maj 1873 uttalade sig för att den borde tillkomma enahanda förmån som öfriga grundskatter, nemligen att omsättas i penningar; en del af denna tionde är, som det heter, kyrkorna behållen. Det är tydligt att denna också bör afskrifvas, hvarefter den antagna lagen om kyrkobyggnad jemväl kan blifva tillämplig för dessa orter. Lika tydligt är ock, att *denna* afskrifning ej blifver för statsverket någon uppoffring.

En del åter af denna kyrkotionde ingår till löner åt akademilärare m. m. Vi förmoda ingen kan bestrida rättmätigheten af vår fordran att denna bör afskrifvas, då andra grundskatter afskrifvas. Likaså ingår någon både kyrko- och kronotionde till patronus i de s. k. patronella pastoraten. Det är möjligt att denna får betraktas som enskild egendom, hvilken i sådant fall måste af statsverket godtgöras i den mån denna tionde afskrifves.

Vidare finnes det en del ännu ej afskaffad dagsverksskyldighet till kungsgårdar och militärboställen, hvilken torde hafva samma karakter och böra afskaffas på samma sätt som andra grundräntor.

Enligt den förberedande skattekomiténs beräkning skulle hela afskrifningen af indelningsverk och grundskatter, *fullt utförd* och under en normal utveckling, ej behöfva betäckas af annat än med en med 40 procent förhöjd bevilling å andra artikeln, under förutsättning af någon förhöjning i jordbrukstaxeringsvärdet.

1873 års Riksdag tänkte sig tydligen, då den beslöt att frågan om försvarsverkets ordnande skulle sättas i samband med afskrifningen af grundskatter och indelningsverk, att icke blott fullständiga beslut i dessa frågor i sin helhet, utan äfven bestämmelser om den tid, under hvilken dessa beslut skulle bringas till utförande, skulle fattas. Önskligt vore ock om så under innevarande riksdag kunde ske.

Beträffande ordnandet af försvaret skola vi ej tillåta oss att framlägga något bestämdt förslag, allra helst, äfven om man blott ville framlägga hufvud-

grunderna, detta helt naturligt skulle förutsätta så pass fullkomlig insigt jemväl i detaljerna, att man vore viss om att det hela på dessa hufvudgrunder vore utförbart. Då vi, såsom ofvan är nämnt, först af Kongl. Maj:ts propositioner om afskrifningarne föranleddes att *derom* väcka förslag, sakna vi tid nog att före motionstidens slut angående den mångfald af materialier, hvilka härutinnan stå till buds, taga sådan kännedom som vore erforderlig för att i en sak, i hvilken så många olika meningar råda, med något hopp om att kunna gagna, framlägga förslag. I hopp att det Utskott, der försvarsfrågan kommer att behandlas, skall kunna ej blott föreslå de närmaste behöfliga åtgärderna utan äfven sättet för frågans lösning i sin helhet, föreslå vi

det Riksdagen, derest den för sin del besluter antagande af en ny härordning, den då måtte fatta beslut om

1:o) indelningsverkets fullständiga afskrifvande antingen under $33\frac{1}{3}$ år med 3 procent årligen, eller ock med 10 procent första året och derefter med 5 procent hvartannat år och således under en tid af 37 år; samt

2:o) grundskatternas af alla förutnämnda slag afskrifvande på enahanda sätt som i fråga om indelningsverket beslutes;

Eller ock, derest Riksdagen skulle antaga Kongl. Maj:ts proposition om 62 dagars öfningstid för värnpligtige samt hvad i öfrigt till försvarets ordnande kan vara af nöden och under förutsättning af lika grunder för bevillning af all fastighet, så föreslå vi, att Riksdagen, i sammanhang med detta beslut i försvarsfrågan, må besluta en afskrifning af $33\frac{1}{3}$ procent å

1:o) *indelningsverket* och

2:o) *alla förutnämnda grundskatter*, allt att börja under nästa år, 1878, samt att Riksdagen ovilkorligen förbinder sig till att erlægga de afskrifningen motsvarande beloppen till rust- och rotehållare till dess effektiva utgörandet af rustningen eller roteringen upphör, hvarefter på återstoden afskrifning sker som å grundskatterna.

Såsom af det ofvan anförda framgår, är rustningen, synnerligast med hänsyn till det obestämda uti hvar gränserna för skyldigheterna äro, och med afseende på de ständigt ökade fordringarne, ett onus eller besvär, som svårligen låter sig på detta sätt länge bibehållas, hvadan vi härmed tillåta oss föreslå, utan afseende på hvad Riksdagen i öfrigt i försvarsfrågan kan komma att åtgöra,

att Riksdagen måtte för sin del besluta rättighet för rusthållaren att, i stället för rustningens effektiva utgörande få erlægga vakansafgift och att i sammanhang med detta beslut hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om framläggande af förslag rörande beloppet af den vakansafgift, som bör erläggas.

Ehuru vi ej framlägga förslag i afseende på försvaret, så, och då det Utskott, åt hvilket Riksdagen uppdrager förberedandet af denna fråga, ej saknar tillgång på sådana, hafva vi dock velat uttala några tankar, hvilka vi anse vid lösningen af denna fråga böra komma i betraktande.

Den första frågan är då, hvilken och huru vidsträckt är eller bör vårt härväsens uppgift vara, och denna vilja vi besvara dermed, att det skall med tillhjälp af kustförsvaret och i förening med de krafter brödrafolket jemväl bör för den gemensamma unionen anordna, i händelse af anfall utifrån, värja och försvara de båda ländernas sjelfständighet samt, i händelse af förvecklingar mellan andra nationer eller makter, kunna för oss häfda en neutral ställning; intet derutöfver.

I afseende åter på hvad *här till erfordras* måste man visserligen hafva sitt ögonmärke på möjligheten af krig, men dock ej begå det felet att underskatta den stora betydelsen af den inre styrka, som ligger i en kraftig industriel utveckling under freden, hvilken ej onödigt bör hämmas. Ju lindrigare således regeringen och vårt militärbefäl kunde göra uppoffringarne, ju bättre både tid och penningar kunde användas, desto större gagn bereddes landet.

Det bör derjemte lända oss till både hopp om framgång och till nyttig ledning för hvad vi böra göra, att vårt geografiska läge är af den lyckliga beskaffenhet, att vi ej kunna utan någon tid till *särskilda* förberedelser anfallas af en fiendtlig makt, hvarjemte vår politiska ställning till andra nationer omöjligen kan gifva oss samma anledning som en del andra makter, synnerligen de större, till verkliga öfveransträngningar, hvilkas skadliga verkningar förr eller senare låta sig förnimmas.

Den större politiska betydelsen, det dermed följande större ansvaret, täflan om makten, jemte åtskilliga andra förhållanden i förening med mindre gynsamma gränser — intet af detta kan eller bör utgöra de förutsättningar, hvilka böra ligga till grund för våra försvarsförberedelser, hvadan vi med så mycket mera skäl böra vakta oss för de för hvarje oförevilladt öga tydliga öfverdrifterna uti, icke *försvars-* utan *krigsväsendet* i åtskilliga andra länder, hvilka, likasom andra öfverdrifter, ofelbart i sig innebära fröet till återgång, emedan de äro onaturliga,

allt för djupt ingripande i det fria och fredliga arbetets rätt, och öfverdrifter må det med skäl kallas, då man, ehuru civilisationen går framåt, behöfver taga så betydande andel af statsinkomsterna och så mycken tid i anspråk för, som det väl egentligen bör vara, att skydda sin egendom.

Utom dessa synpunkter, hvilka för oss sjelfmant framställa sig vid tanken på hvad i denna viktiga fråga är att göra, måste man ock, för att ej ständigt stå på frågans olösta ståndpunkt, se till, hvilket beslut, som är möjligt att genomföra och som tillika innefattar — om ock ej en af alla önskad och gillad — dock en sådan lösning, som innebär en väsentlig förbättring. Härtill hör att man ej kan undgå att beakta folkuppfattningen *i en fråga, som så tager uppoffringar i anspråk*, äfven om man ej i allo kan gilla denna uppfattning, ty det är angeläget att de pligter, som i detta fall åläggas samhällets inbyggare, i allmänhet må kunna med villighet och en god anda utgöras, så att ej missnöjet blifver af den styrka, att det förhindrar den för all försvarsorganisation oundgängliga kärleken till fosterlandet att kraftigt uppspira och tillväxa.

Fritt och sjelfständigt och med eget ansvar må visserligen en hvar af oss i denna som andra frågor besluta, men också med tillbörligt aktgifvande på allt hvad till saken hör. Man må ej heller förglömma de många omständigheter, som både från långa tider tillbaka och in i den närvarande fostrat åsigter och föreställningar, hvilka i viss mån kunna vara origtiga, men hvilka ej heller sakna berättigande.

Då vi nu hufvudsakligen framhållit skäl, talande för nedsättningar uti hvad Kongl. Maj:t för det fullständiga ordnandet af vårt försvar föreslagit, så och då vi känna vår varma önskan att vårt fädernesland alla tider igenom måtte kunna bevara sin sjelfständighet och frihet, och att aldrig eröfraren må för oss diktera lagar hvarken om värnpligt eller annat — må vi ega rätt att säga att hvad vi anfört ej är dikteradt af önskan att blott slippa för så godt pris som möjligt, än mindre af likgiltighet, utan hafva vi trott oss härigenom kunna i någon mån främja en lycklig lösning af frågan för fäderneslandet. Att vi, utan att i denna del af frågan lägga fram förslag, tillåtit oss att på detta sätt tala till alla som vederbör, må klandras af dem det vill, det är dock i en stor fråga det säges, och det är ej blott våra, det är jemväl tusendens bland våra hemmavarande röster som häi uttryckas.

Stockholm den 27 Januari 1877.

Ola Andersson,
från Bara härad, Malmöhus län.

Sven Nilsson,
från Gälds och Albo härad i Kristian-
stads län.

Per Nilsson
i Espö, Vemmenhögs härad.

Per Nilsson
i Kulhult, Östra Göinge härad.

Ivar Månsson,
för Onsjö härad.

O. Nilsson.
för Södra Åsbo och Bjäre härad.

Nils Nilsson,
för Frosta härad.

Sven Andersson,
för Norra Luggude härad.

Anders Persson,
från Luggude domsagas södra valkrets.

O. B. Olsson,
för Vestra Göinge härad.

C. Christenson,
för Torna härad.

Christen Assarsson,
för Rönnebergs och Onsjö härad.

Mårten Trulsson,
för Färs härad.
